

Casus Houdings- en bewegingsapparaat

Naar: 'Knieklachten bij een tegelzetter als beroepsziekte' (Oberndorff en de Vries, 2013)

Achtergrond

De heer O. is een 48-jarige tegelzetter. Hij werkt 40 uur per week en doet dit werk al 28 jaar. Hij heeft moeite met vragen om afwisseling in zijn werk aan zijn baas. Hij had al geruime tijd pijnklachten in beide knieën maar meldde zich ziek toen de pijn in zijn rechterknie per acuut toenam. Ook was de knie gezwollen. Er was geen sprake van een trauma in de voorgeschiedenis. Betrokkene vermoedt een relatie met zijn werk.

Stap 1. Vaststellen van de aandoening

De heer O. heeft gewrichtspijn in de knie gedurende de meeste dagen van de afgelopen maand en de volgende symptomen worden vastgesteld:

1. Crepitaties bij het bewegen van het gewricht
2. Ochtendstijfheid korter dan 30 minuten
3. Benige verbreding van het kniegewricht blijkt uit lichamelijk onderzoek
4. Gevoeligheid van het bot van het kniegewricht tijdens lichamelijk onderzoek
5. Geen voelbare warmte van het kniegewricht.

Bij aanvullend onderzoek (MRI-scan) wordt gonartrose beiderzijds gezien en in de rechterknie een ontlaste cyste en letsel van de mediale meniscus. Hiervoor zal hij worden geopereerd. De heer O. is een man van 1,80 m en 79 kg (Body Mass Index (BMI) 24,3). Er is nog een lichte hydrops van de rechterknie.

De bedrijfsarts stelt gonartrose (CAS-code L642) op vrij jonge leeftijd en meniscusletsel (CAS-code L553) vast. Voor beide aandoeningen bestaat een registratierichtlijn: D005 en D003. Vanwege de aanwezigheid van een degeneratieve aandoening van de knie neemt de bedrijfsarts het meniscusletsel conform de registratierichtlijn niet mee ter overweging als beroepsziekte.

Stap 2. Vaststellen van de relatie met werk

Volgens de heer O. zijn de klachten te wijten aan zijn werk: de klachten zijn erger geworden nadat hij twee maanden uitsluitend vloeren moest betegelen. Hij heeft bij het werken op zijn knieën en tijdens tillen de meeste last.

De bedrijfsarts weet dat tegelzetters veel in hun werk hurken en knielen en derhalve een verhoogd risico lopen op artrose van de knie. Er is voldoende blootstelling in het werk om te onderzoeken of het gaat om beroepsziekten.

Uit het achtergronddocument bij de registratierichtlijn blijkt dat artrose van de knie het gevolg kan zijn van arbeid waarbij knielen, hurken en zwaar tillen veel voorkomen. Het relatieve risico (RR) voor het ontstaan van artrose ten gevolge van knielen is 2,1 (95% betrouwbaarheidsinterval (BI) 1,4-3,3), voor hurken is het RR 2,9 (95% BI 1,7- 49) en voor zwaar tillen is dit 3,0 (95% BI 1,6-55). Er zijn twee hypothesen over de mogelijke pathogenese. De eerste vermoedt een afname in de ossale bloedtoevoer ten gevolge van een toegenomen intra-artriculaire druk. Hierover is nog onvoldoende bekend. Volgens de tweede hypothese zorgen een predispositie in combinatie met subchondrale microtraumata voor het ontstaan van de artrose. Het mechanisme van ontstaan van de microtraumata tijdens het werk is nog onvoldoende onderzocht.

Stap 3. Vaststellen van de aard en het niveau van de oorzakelijke blootstelling

De heer O. werkt 40 uur per week en doet dit werk al 28 jaar. Hij heeft de laatste 2 maanden uitsluitend vloeren betegeld waarbij hij 6 á 7 uur per dag knielde. Ook moet hij incidenteel, maar vaker dan 10 maal per week zware lasten (tegels, meer dan 10 kg) tillen en versjouwten.

De heer O. overschrijdt de volgende 2 blootstellingcriteria die zijn geformuleerd voor het melden van gonartrose als beroepsziekte:

1. Knielen: minimaal 1 jaar en > 60 minuten per werkdag, en
2. Tillen: minimaal 1 jaar en \geq 10 kg 10 keer/week

Stap 4: Nagaan van andere mogelijke verklaringen

Bij anamnese vertelt de heer O. ook dat hij tot 1,5 jaar geleden verschillende sporten op amateurniveau heeft beoefend (voetbal, hardlopen) en vaak wandelt in heuvelslandschap.

Naast blootstelling in het werk moet de blootstelling in de sport worden meegewogen ook al is betrokkene daar al 1,5 jaar mee gestopt. Intensief sporten verhoogt het risico op gonartrose. Het RR is 2,9 (95% CI 1,3-6,5) en dat is dus van vergelijkbaar belang met het risico van het werk. Ook niet-traumatisch letsel van de laterale meniscus en anterieur letsel wordt gezien bij sporters. In casu rijst wel de vraag of er echt geen trauma is geweest tijdens het sporten.

Ten slotte moeten persoonsgebonden factoren zoals overgewicht en leeftijd worden bekeken. Betrokkene is relatief jong voor het hebben van gonartrose. Hij heeft een normale BMI. Leeftijd en overgewicht lijken dus geen versturende factor te zijn.

Stap 5. Concluderen en melden

De bedrijfsarts concludeert:

1. Er is bewijs dat er sprake is van een aandoening/ziekte: gonartrose (CAS-code L642).
2. Er is bewijs dat er sprake is van een blootstelling in werk: knielen en tillen.
3. Er is bewijs dat er sprake is van een causaal verband tussen blootstelling en ziekte: het tijdspad, de specificiteit, de biologische plausibiliteit en het onvoldoende sterke alternatieve verklaringen sterken de conclusie dat er een causaal verband is tussen de blootstelling en de aandoeningen. Aangezien de belasting in het werk veel zwaarder was dan in de sport besluit de bedrijfsarts de artrose te melden als beroepsziekte.

De bedrijfsarts informeert de patiënt over de bevindingen en de werkgerelateerdheid van de aandoeningen. De bedrijfsarts vraagt de heer O. toestemming om ook de werkgever te informeren over de werkgebondenheid. De heer O. geeft geen toestemming en de bedrijfsarts informeert de werkgever niet.

Stap 6. Preventieve maatregelen en interventies inzetten en evalueren

Het tegelijk voorkomen van artrose en meniscusletsel ondersteunt de theorie dat microtraumata een rol spelen in de pathogenese. De beste preventie van verder letsel zou gewaarborgd worden door duurbepanking van het knielen en hurken door de arbeid op zijn minst meer af te wisselen en zo veel mogelijk hulpmiddelen te gebruiken. Persoonlijke beschermingsmiddelen zoals kniebeschermers lijken minder zinvol. Afvallen in verband met overgewicht is in casu ook niet aan de orde.

De bedrijfsarts adviseert de tegelzetter om tegels en tegelpakketten boven de grenswaarden alleen mechanisch te verwerken. Voor handmatig verwerken gelden volgens Arbouw de volgende maximum gewichten: tegels: 6 kg; tegelpakketten: 18 kg; verpakkingseenheden voor lijm en mortel:

25 kg. In overleg met de heer O. bespreekt de bedrijfsarts met de werkgever het belang om zoveel mogelijk de werkzaamheden af te wisselen: het voorbereidend werk, transport, lijm aanbrengen, tegels zetten en inwassen. De bedrijfsarts wijst de werkgever op het Arbouw-blad Tegelzetten en de werkgever gaat beter toezien op zoveel mogelijk afwisseling in het type project (vloer- versus wandtegels, woningbouw versus utiliteitsbouw) waar de heer O. werkzaam is.

De bedrijfsarts heeft een vervolgspraak met de heer O. na zes weken. De klachten van de heer O. zijn dan afgenomen. De heer O. geeft aan zijn werkzaamheden meer af te wisselen. Dit wordt bevorderd door zijn werkgever: deze besteedt meer aandacht aan de mogelijkheden om werkzaamheden af te wisselen en de afwisseling in het type werk waar de heer O. werkzaam op is.